

Prisplata na cilu god. 3 for., na pol. god. 1 1/2 for. — četvert. 75 nov.
Za Srbiju 30, 15, 7 1/2 groša. Izlazi svaki četvrtak jednaput.

Pisma sva loverstina predmetu molimo na neodbitno uputiti.
Neprijateljstvo naprimamo

God. III. U Kalači

U Četvrtak 31. Listopada 1872.

Broj 44.

PRUSA I RUSA PRIJATELJSTVO PRAMA AUSTRO-UGARSKE.

Čovjek se nepromienjiva u naravi, mah na kojoj strani svieta pribivao — iste grieha, iste krieposti načēš u njemu, smatro ga u porodici, u obćini, ili državi. I u staro doba je bilo velemoćiju, i onda su tako govorili njihove vodje, da im je već za dosta prostora vrhu kojeg se širi njihovo gospodstvo i da ne žude za onim, što manji norodi posiduju. Ipak ih vidimo gdje nepriстано traže povoda, da se upletju u poslove slabii, i da su spremni ovima nametjat svoju volju, i ako se ova neizpunjava da su vazda gotovi, na ovu i ratom silovat pak svakom ovakom prilikom po koji velik komad zemlje od slabieg odkinit, pod izlikom : da im je ovo potriebno da si od te strane za sebe mir učvrste, i sigurnost nabave. Ovako radi i danas Rus u Asii, košto je najskorie dilovao Prus u Evropi kada je od francesko odkinio dvie najplodnie pokrajine.

Nije velika srića po Austrougarsku što je iste vesile na putu nalaze; prus hoće da ide na jadransko more a rus u carigrad. Rimljani kada su koji narod htili da podvrgnu, navadno su najpre snjime u prijateljstvo stupili i ovim načinom otvorili sebi vrata : da mogu u nutarnje njegove odnošaje uplivat, a ovi su mu stvarali prilike, da se koje razpre izlegu i ratu povod dadu.

Ovakim nagonom se približava Prus i Rus Austro-Ugarskoj. Jedan je izposlovao Berlinski sastanak a drugi je baš zato na tome se nalazio, što je Austro-Ugarska u Berlin za gosta pozvana bila, i ako je istina: da se Rus na Austro-Ugarsku ljutio to mu je jedini uzrok bio, što muje Austro-Ugarska u ratu krimskom svoje prijateljstvo uzkratila.

Prus i Rus grle se javno prid svetom. I ostaće sve donle prijatelji jedan s drugim, dok nije jedan mah

koji Austro-Ugarsku u svoja kola uprego. Kada će među njima umah pristat grlenje i nastat će potvoranje, grdjenje, dok se iz ovog nerodi rat. U kom će prvu ulogu igrat Austro-Ugarska. Svršio se ovaj rat mah po Rusa mah po prusa nesrićno, na svaki način biti će po Austro-Ugarsku ubitačan.

Valja pripoznat da je položaj Austro-Ugarskog državnika veoma težak. Jerbo mu neda mira ni prus ni Rus, time ga more da ga u mriže svoje upletu. Odbit prijateljstvo, bilo bi sržbu na Austro-Ugarska navuč, i u ruku im sriedstva dati : da prividljivo poštena uzroka nadju, da je mogu ratom napast, kako je, to himbeno izveo prus prama francesu.

Prijateljstvo dakle ako se ponudjava trieba primit, košto i svaki povod odstranjivat, koji bi moge ovlastit mah koju ovih silah da vojskom navali na nas. Ipak onaj državnik koji bi samo ovoliko činio, ko ravnatelj Austro-Ugarske nebi svojoj dužnosti zadovoljio, ako ujedno nebi i to izposlovao : da se Austro-Ugarska nemože silovat po odnošaji, da bi se morala odljučiti, jednom prijateljiti, a drugom zlotvoriti riećom da se nesiluje na rat, koji bi se moro dovršit njezinom propastju.

Al ovo stanje se po našem, uvidjenju nikad neće dostići putem, kojim je nas vodio Beust i gr. Andrašya. Svi razboriti državnici govore : da je narod onda kadar vanjsku politiku mudro nanitit, ako je u svojih nutarnji umiren, i učvrstjen.

A ova dva državnika koji su sudbinom Austro-Ugarske upravljali, samo su nastojali nimce i ugre zadovoljiti, što su se Česi i Sloveni, Poljaci i Rutheni, Slovaci i Rumani, Hrvati i Srbi tužili, da su zanemareni; na to se oni ni su obzirali. Na jedne su potvorili : da idju za federalismom, koji bi Austro-Ugarsku raztrošio i razkomado, a na druge da si most zidjaju na prilaz Rusu, i dosta je bilo da uz nji stanu nimci i ugri,

kao tobože prijetjeni da će ih druge narodnosti uništiti, da se onih narodnosti nijedna historična i naravna želja neizpuni.

Kada ove nezele, drugo: već da se u svojem jeziku mogu izobraziti, i u svojem jeziku svoje poslove razpravljati. Što nečini toliko: da se time Austro-Ugarska raztroši, već da se tako ustroji: da bude moguće po svaku narodnost svoj jezik u škuli crkvi, uredu sudu i viču uporabiti.

Dok je latinski svijet gospodovao, nitko nije želio od gradjanina: da on latinski govori, već je država želila da činovnik govori onim jezikom kog gradjanin govori.

A sad se želi od gradjanina: da govori jezikom činovnika, već ako je i ovo protunaravno, o čem nitko neće dvojiti, onda onom ni ime neznamo naći, po kojim se želi: da se gradjanin u škuli obučava jezikom kog on nerazumi. Nije dosta što slovena gone da uči nimački, već ga tiraju da uči i talianski nije dosta što od slaviana žele da uči magjarski, već mora da uči i nimački, vele: ovoje kulturni jezik — valja dakle da znamo, pravo je, al valjda nije manje kulturni jezik franceski, inglezki i talianski, valja da i ove znamo, i ako komu stoji do većeg stepena kulture, neće štediti truda da ih nauči, a država će puno činiti ako će na sveučilištu i Akademijama ove profesure za kulturne jezike uzdržavati. A redovno će želiti: da se u svima drugima školama uči magjarski jezik, al da se nauci pridaju u narodnom jeziku, kako to okolnosti iziskuju.

Ovo mislimo da neznači Ugarsku raztrošiti, već je učvrstiti, buduć bi se mir za narodnosti zakonito uveo, a po izobraženosti koja bi se razastirala, i za budućnost osigurao. Dočim onim prijašnjim obhadjanjem samo se goji nesloga nejednost, i širom se otvaraju vrata i prusu i rusu, da nas kao sriedstva upotriebljaju, i pripravlja za svoju budućnost; Bilo to u prijateljskim ili dušmanskim načinu po nas zlo svakojako, jerbo će mo plinom biti prusa ili rusa, što je po nas svejedno.

(Slidi.)

POTRIEBOCA UDRUŽENJA.

Kako rekoh svijet neće da slobodu više pod zatvor metne, Svijet neće da pamet u maramu zavije i pod glavu stavi, dakle napridovat će svaki čovjek koliko mu um dozvoljava, i uporabiti će slobodu po svojoj vištoći i po velikoj snazi strojevah, koji su se i u zanatske poslove uveli, dakle htili mi ili nevolili, tvorine će se jedna za drugom podizati, i sad će se velikom snagom napadati ovaj sad opet onaj zanat, a to svaki čovjek mora pripoznat: da se pojedini zanatlia nemože takmiti s tvorinaram, kojoj stoje na raspolaganje prvo velika glavina, drugo mnoga umjetnost. Uljed toga dakle gdje se podignu tvorinare tamo će zakukat pojedini zanatlie tim većma: što se tvorine skopčaju s proizvoditeljima i trgovcima, pak je siromahu zanatlii onda teško i za novac dobiti ono što mu treba.

Al u mah će se oblik stanja promieniti, ako se zanatlie kako rekoh u onake družine unite, i po ovima jedno veliko društvo osnuju; onda neima tvorine koja bi se mogla s njima takmiti, jel ni stroj ne radi u jednoj tvorini tako u-desno ko u jednoj maloj družini, a buduć tvorina svašta mnogo potrebuje, zato joj triebaju mnoge sgrade, vodje nadziritelji, upravljatelji, a to sve skup novac ište, dakle nikad tvorina neće tako jeftino moć mah išta na svijetu proizvest ko jedna mala družina zanatliah. I nikad tako skupo prodat ko ova svoje proizvode, jerbo je ona usilovana svoje proizvode u trgovačke ruke pridati, koje se moraju također namastiti, dočim mala družina stoji u neposrednim dodiru uvijek s onima ljudma, za čiju potrebu radi. Ovim načinom mogu se zanatlie ograditi proti pogibeli tvorinarske, da pače na vašaru svakdi pri ovima kupovce sebi prisvojiti. Dakle bratjo zanatlie što prije to bolje sklapajte družine i radite u skupu, da si ukoristite sve one izvrsnosti koje jedan i drugi posidujete, i neštetnim učinite manjkanja koja u svaku zvanju odprate čovjeka.

Al nadničari poljodilci i svi zanatlie neka nezaorave: da se družine sklapaju uzdržavaju i koristne postaju, ako su članovi ljudi bogoljubni, ako su revni radinji, ako su pošteni i vierni jedan drugom, a da se ova viernost većma osigura, i da se ukloni sumnja toje naravno potrebnost da svaki umije štiti pisati i računati. Dakle ako vi neposidu je te sva ova sriedstva koja su potrebna da se za život pripravimo, da u teretu koji nam spada na ramena nepodlegnemo, da u puko siromaštvo nepadnemo, to si barem pripravljajmo za to našu diecu i šaljimo ih u škulu; da nebudu slipe kod očuh, i da zli neprave od njih svoje budale, i da ih vištiji neuporablju kano roblje na svoju korist.

D O P I S I.

Aljmaš, 15. Listop. Prostitute mi gospodine, što se i ja utiskivam u red vaših Dopisnikah. Ja sam dugo čekao da će se tko umietni latiti pera, i što o našem Aljmašu reći, da nam bunjevcom osvietla obraz. Al badava što dalje, sve se većma obistinjava da je naše zašlo njekoć u zlatnom Aljmašu sunce. Propala je naša dika, mi nemamo čovjeka ko bi se svojski za nas zauzeo, nas ovde već tako smatraju kao smetnju. Istina je da smo pali u duševnom i u tvarnom pogledu. Naši su ljudi njekoć prvi bili kod varoške kuće u plebaniji u škuli u crkvi, sad neznam dali bi se tko usudio jednog ili drugog bunjevca za birova preporučiti, a zemaljake već možeš i na prsti izbrojiti. Koji bi šta umili i mogućni bili, ti ni smisla nemaju o stvarih obćih; njima je jedino dobro u svojem se briniti premda neznanu, da je pojedinaac u narodu, ko ruka na tielu, oslabi ono to će sigurno i ova klonuti. Svaki dan idjemo na manjak, čemu se nije čuditi, kad naše prijatelje koji su nas sitjali da diecu u škulu i crkvu šaljemo, da razsip ukinemo, da se rada latimo, nismo slušali. Al ako se našo kakav varalica, taj u nama pokorne sluge našo, nitko nije izpitivo možel to istina biti što takav čovjek govori, već su ga slušali kano apošto!a. Bilo prije 12 godina, da se iztaknio neki čovjek koji ni štiti ni pisati, ni računati, nezna, već samo dobro talačkat umi. On stade govoriti da će sve ono pobrkat, što je medju spajijam i posednikom sudjeno, na urbarskom, na županijskom i na najvišljem budimskom sudu, pa sve što je spajijnsko da će postati obćinskim. Misliš da se tko mudar našo i barem dvojio, dali bi to moguće bilo, da može i kralj preinačiti, što je po najvišli sudovi, u zakonitoj izreki dovršeno?

E da, ovom su kupili čakčire i rekli, pak koliko se puta samo njemu dopadalo u Beč i Peštu se odšetati, novce na trošak kupili, premda je sve moralo ostati po starom; buduć ono što je sud savršio nitko nema vlasti preinačiti. Al poklem je on silne laži kući doneo, i u tadanjem birovu čovjeku maloumnomu prijatelja našo, to se o jedni pokladih, kada se i tako navadno krv uzruja uzbunili bunjevci i načini pravi rat, koji se time dovršio: da su vojsku doneli, i Aljmašanom više godinah na vratu ostavili, a zamamljene mlade ljude, radi počinjenih zločinah u tamnice bacili.

Misliš da se ljudi osvietili, e da! varaš se, skoro je bio izbor poslanika saborskog i pojavio se neki ljevičar, naravno magjar, u kog ime su obećavali bunjevcom, sve što nije njihovo, pa ga obkoli velika gomila bunjevcah, mali i veliki, i daje na njihovo bilo, tebi ljevičar sigurno poslanikom postao, a aljmaški bunjevci, ostali neuki, neučni siromasi umom i imovinom, kakvi su od skora postali.

Ipak nemojte virovati g. uredniče, da su svi aljmaški bunjevci takvi. Od davna ima tamo na gornjaku jedna čoša, na kojoj se legu svake laži, s kojima se neuki zamamljavaju, s ote čoše je izašla svaka nesmisao, koja je Aljmašanom sramotu i rugotu, nanošavala. Tima nikad nije dobar ni jedan pop, ni jedan bilježnik, ni jedan solgabirov, ni jedan birovi, riečom oni su ljudi koji svašta vole nego rad, istinu i molitvu. Odtud su oni kiržiaši, koji su kano kupecu pro-trgovali svoje zemlje i kuće, pak su samo zadržali, navad dobro jist, pit, kartat se i svašta što vidu i čuju prometnit, riečom njima ništa nije drago što je istinito i zakonito. Oni

nevole ići stazom zakona, već im je milo teturat se putem laži. Kroz ove ljude moramo i mi doljnjanci trpiti. Vrieme bi već bilo: da mi Aljmaški bunjevci prestanemo biti, svakog varalice metla, skojom odmiču djubre iz prid svojeg prozora, i da počmemo mislit, da nema gadnic stvari, već kad na nas sigurno računa svaka propalica, da će nas u svoja kola upregnut, i tamo tirat kuda mu je volja. E al mislit se ne uči čovjek na čošama, u praznom divanu, već u školi i crkvi, dakle valjalo bi, da tamo šaljemo našu diecu, da molitvom, radom i trudom natrag steku onu didovinu, kojusmo mi neuki, i neposlušni sinovi naši otacah, po nemarnosti i neradinosti izili, popili, i izderali.

Jedan doljnjanc. *)

— n —. gornji To varnik, 14. Listopada. Odavde su vam po redki dopisi, makar je vaš štovani list omiljeni — naš gost. Tome se nemojte ni malo čuditi. Vaša i naš list „Bunjevačke i Šokačke Novine“, nisu toliko politici posvećene koliko svoga naroda na dobro i korist, a u nas se i nehotice hoće, sve da je više političara no onoga što je od veće koristi svome narodu. — Nas slavene Srbe, Hrvate, Bunjevce, Šokce, jedna je des — zadesila, i to taka koju mi sami još nismo raskrstili. Mi još ne uvidjamo da smo jedan narod, a naš neprijatelj baš se tomu — smije. — Al c ovome budi mi dozvoljeno drugi put reč povesti, a sad neuskrate malo miesta za stvari koje se obično u našeg naroda sbivaju, ali ga mnogo znoja i teškog njegovog truda staju.

Govoriću Vam o opštim stvarima, o kojima šale nema, niti se sbivati može. — U nas su opštine po novom kalupu sklopljene.

Jedna opština ima dvanajest članova od kojih se osam biraju, a četiri se utrpavaju, i ti se zovu virilei, ili što u nas vele: „samožderzi.“ — Ovako sklopljena opština, pa još gde je većina nesvesnih odbornika drže isti po neznam čijoj milosti, svu silu u svoje šake — sakupljenu. — Svi drugi žitelji oduđjeni su, e je njima dospelo da drmaju, kao djavo kad je praznu torbu — ugrabio. — Pa sad da se priča što ti ljudi rade, zaista golema zadaća.

Odbor iz dvanajest članova zastupa neki četiri pet hiljada duša, i taj odbor svoju dužnost vrši ovako. Kod pregledanja op. Računa, vidi da je za ne puni šest meseci u opštinsku blagajnu u plaćena svota od 1,019 fr. 47 n.; taj odbor vidi da nije u račun potrošarima uvedena od 227 fr. 25 n.; i taj odbor zna da je Bika prodan a u Račun ne uveden za 75 fr.; dakle taj odbor prizna je da 1,321 fr. 72 n. manjkaju. I taj odbor ume da pronadje da je u izdavanje uvedeno samo: 120 fr. i taj odbor umeo je izbrojati da u blagajni 104 fr. 56 n. ima gotovine, dakle 224 fr. 56 n. — Koju svotu od gornje valja odbiti 224 fr. 56 n. — Ostaje dakle svota od 1,097 fr. 16 n. Sad dolazi pitanje gde je ova svota od 1,097 fr. 16 n. a g. blagajnik ispričava se da je u kvitama. A odbor? on čuje i nečuje, kao i drugi pozvati da zakon i pravicu štaju i brane.

Pomisliće kogod od čitalaca, da je ovde omah državni odvjetnik imao posla ni najmanje.

Odbor je zaključio: da se sreska vlast za 48 sati ob ovom neredu, protu zakoniju obavesti, vanredna odborska sednica za 8 dana za kaže — i više ništa. Na ovo mi je dodati, da je na stotine 48 sahati prošlo, i više osam dana minulo, ipak sve mrtvi sanak spava.

Mi ih iz sna nećemo buditi, jer ako toliko savesti nemaju, da ih ona u spavanju nemože prezati, onda im za man sve reči. Od naše strane činimo svetu našu dužnost, iznoseći na javnost opšte zlo koje naš narod manje više — zatire.

Velimo: da onde gde je opšta stvar, da tu nemamo prečega prijatelja. Ovoga puta ovoliko, u buduće više. Ali harčenja doba nije više, i ko hoće š njime da se posluži, naće nas uvek kao — protivnike. **)

*) Dao Bog da se topla želja Dopisnikova izpuni, ipak dužnost nas goni zabilježiti, da u bolesti opisanoj pato nikoji ne samo na gornjaku već i na doljnjaku i to ne samo bunjevci već i nimci. Ured.

**) Za sadržaj neodgovaramo. Ured.

R A Z N E V I S T I.

— Veličanstvena kraljevska obitelj zadržaje se sve jednako u Budimu i audencije dozvoljava.

— Hrvatska kraljevska deputacija podijeljena je u dva odbora, jedan će snovat finacialne, a drugi Hrvatskog zastupanja na ugarskom saboru, i Hrvatske autonomne uprave, odošaje, pak svoje mnjenje predložiti za razpravljanje kraljevskom izboru da se ono, što ovaj odlučio bude za uvaženje prinese u hrvatsko magjarsku regnikolarnu deputaciju.

— Pisali su da je kraljevski komesar gos. Majthenya izaslan u Novi-Sad da prigleda Srbske crkveno školske zaklade — a sad pišu, da je g. Step. Popović Zarića učitelja odpustio, dakle mora imati osim oni javni, i svoji tajnih naputakah.

— „Szabad Šajto“ pita: ako smo dosad zajam dobivali plaćajuć 7½ ili 8 fr. kamate na 100 šta će bit od jako kada sviet saznao bude: da nam ostaje nepokrivena troška u 75 miliuna? na što bi prost čovjek odgovorio: da valja uztegnut zahtive, i ako smo slabi, netriebe se nadmećat, s onima koji su bogati, al „Sz. Šaj.“ scienu: da valja prodat državne željezne, samo neznamo na što bi onda zajam pokušavali? onaj ne napriduje, koji glavninu troši.

— U Torontalu je velika nužda ipak društvo sklopljeno za uređivanje riekah, nenalazi dovoljno radinjah, mjesto 20,000 mora se zadovoljiti s 2,000. Nemisleli u Torontalu niemci tako ko jednoč oni u Bačkoj, da je srića po ovu zemlju, ako se može za obskrbu njihove naseljbine pobrinuti.

— Magjarski Listovi rada bi zakopali gos. Miletića, ako ne u tamnicu a ono u grob; zato su prošli dana trubili: da ga je, kap udarila, al buduće se sa smrtnom nepogodiše, traže kako bi ga nagrdili, i zato ga Abrahamom nazivaju, neznajuć: da je Abraham jedan cio narod porodio, koji i sad gospoduje u magjarskoj žurnalistici.

— Magjarske Novine pišu da su 50 sriemski srbski svećenika pozdravili gosp. Majthenyu kralj. komesara, i Namjestnika patriarchalskog Preuzvišena gosp. Grujića.

— U Tivertonu (Inglezka) 10. List. gradski načelnik time je obradovao porotnike: da nema, zločinca, i da je gradski zatvor od 150 dana prazan. Žali bože kod nas su tamnice pune a škole prazne.

— U jednom Neujorckom zatvoru side 25 ubojica, gdje se ovi riedko odsudjuju na smrt, a jedva prodje i jedan dan bez ubojstva. Oni koji se o kazni smrtnoj prepriu mogli bi reći: da napuštanje strogosti, umnožava zločine.

— U pruskoj gdje se nediljom prolupa u pivaram što se priko nedilje iznadniči, u Weissenfeldu, potužilo se žene policiji da obitelji radi domaćinskog proždrlstva moraju magadit, a ova je stroge naredbe izdala mijanziam, i prieti se kaznom: ako bi se pijanka i priko označena vriemena poduljila. Kod nas ovake pijanke povlače se i priko cile noći, da pače upadaju i u poslovne dneve, al ako bi gdje redarstvo ovake mijanzie progonilo, novine bi zagraknule, da je povriedjena osobna sloboda. Kanda občina nebi imala pravo na onu najplemenitiju slobodu: da joj na vrat ne padaju prosiaci, koji se u mijanam začimaju radjaju i odgojavaju.

— Austrijsko ministarstvo da u cislajtani utemelji švabsko gospodstvo na ledji drugi narodnosti, kani izborne zakone izmieniti; al poklem se ovoj nakani opiru u najvišljih krugovi, to je obstanak ministarstva Auerspergova u pitanje stavljen, koje će skoro riešiti sastanak reihsrata. Ovako predstavlja stvari jedno izvorno pismo u „Magj. Pol.“ priobčeno. Koje neće da napomene, da će ova struja čak do gr. Andrašye listnice doprti.

— Princ Jerome Bonaparte neće da pripozna da bi president Thiers imo vlast njemu zabraniti ostanak u franceskoj, i kani prid sudom franceskim pritužiti nutarnjeg ministara, sbog naredbe: kojom ga je silom iz franceske izvesti dao.

— Egypatske piramiše, koje su 3000 godina stare.

kane u vući u djelatnost našeg doba, neće da trpe, da nam starinu obraženosti ljudske pokazuju, već ih kane pritvoriti u svietleće torne, da onima koji u piskoviti pustara hodaju, put pokazuju. Naš sviet misli da je ono samo po ljude plodonošno odkud se svakdanji kruh sabira. On nevieruje da ima simenja koje posli više godina klija, i kruh radja. Da nema ljudi koji se drugčije misle, nikad nebi vidili cvata stogodišnjeg kaktusa.

— Naši Slovaci spremaju se na ozbilni rad, poslali su zastupnike u Peštu iz svih gornji župania da vičaju o budućnosti slovačstva, i ovi su za dobro našli nagodbu 1867. godine u miru ostavit, ako će Deakovci njihove zakonite zahtive saborskim načinom izpunit.

— Ugarska delegacia zaključila je svoje sednice, i osnovala zakon po kojim se ovlastjiva zajedničko ministarstvo potrošiti 93.365,204 fr. u koju svotu ugarska trieba da unese 29.316,642 fr. 65 n.

— Izborni sudie koji su riešili pitanje Alabamsko primali su iz amerianske i inglezke blagajne na dan 1000 franaka, a poklem su poso razborito dovršili, sad će ih znatnim svotom one države iznekadit. Vele da će Švajcar gosp. Štempfli dobit 150,000 fr. Ovako nagradjeni mogu u pokoju mirovat

— Sažalenjem biližimo da je gosp. Katkoff ruski ve-leučenjaj, i neumorni prijatelj Slavena postrvio pametju.

— Hrvatski sabor odgodjen je bez obilježnja roka dakle pravo su imali, koji su ovo proricali.

— U Belgiumu se budi razboritost, koja neće da zažmireni očih ide u Evropsku propast, sve države opravljaju vojsku na kalup pruski, što svakom mladiću put izobraženja pripričava, i takav jaz financijalan otvara koji se nikad neda zagojatit. I naš proračun dokaziva, da ratni trošak svake godine po miliune raste. Belgianci premda su bogati ovo uvidjaju, i opiruse ministaru, koji ovako želi pristrojiti njihovu vojsku.

— Da je turska zaisto i posidovala one sile koje joj pripisuje „Pest. Lojd.“ to bi danas crna-gora već ležala prid nogu Sultana, nimeci su na toliko zlobom i zavidnostju zasliepljeni, da misle : da bi kadar bio, učiniti bolestan — što nije mogo dostići zdrav turčin.

— Bečka „N. Fr. Presse“ piše o Kerkápolyiu financijalnom ministaru koga umjetnost mal ne postade evropskom, naravno u magjarskoj fantasii, da je kompromitovo ugarsku veresiu, i dotiro do tog, da mora lihvarom 12% platjat, samo da može država sadanje potreboće odbavljat.

— Palacky, slavan česki historik, u članku gdje zaključava svoje vriedne spise ljuto se kaje : štoje u svojoj mladosti vierovao : da austrijski niemci mogu biti pravedni i razboriti.

— Gr. Széchenyi Bela krasno je ožalio svoju mladu suprupu, skoro pokopanu. Nutarnjem ministaru javlja : da na utišenje svoje žalosti nastupa stazu dobrotvornosti nezaboravljene druge i peštanskom sirotištu budimskoj ludnici, i osliepljenima po 1000 fr. šalje.

— Talianske rieke se nadule, i vode svoje iz korita razlile po ravnina Lombardie.

G A Z D A L U K.

Gusenice. Nisu jedanput plod naši drvat uništile, zato u državam dobro uredjenima, ima izpisana kazan na one posednike koji nebi svoja drva od gusenica očistili. Al to nije baš najlakši poso, dieca se miluju penjat na drva kad s ovih visi voće. Al da gusenice skidaju na to ih baš srce nevuće, a ljudi su teški. Dakle načinu se makaze na dulju motku, i tako se grančice, podsicivaju, na kojima su gusenice zavile gnjizdo. No Štajerci su lakši način iznašli, oni naprave smolovno Svičice ovaku jednu privežu duljoj motki, pak kad je tiho i suho vrijeme, tu svičicu upale, s

njom sva gnjizdašca ogore, i tako drva od gusenica čiste, lak i jeftin način, taka jedna svičica traja jedan sat, a o većoj naručbi ovaka jedna mašala nije skuplja od 8. novčiča.

Uplavljenje Sadjenicah. Svaki stvor, ako mu je svrha da čovjeka hrani, odiva, il dvoii, potrebuje ljudsku njegu da donese plod zdravii, podobnii, il ukusnii. Nije drugčije ni kod drveta, nekažu pravo da ga samo valja dobro usadit, pak onda netrieba da se dalje o njem postaraš, i drvo želi da ga ljudska neprikidno njeguje ruka, al najnježniu i umjetniu želi o prisadjenju. No tu je mnogo mienja, jedni drže da mu netrieba jamu kopat već zemlju s jednog ašova prikopat, pak onda liepo na mjesto koje smo izabrali, položiti drvo, razabrat žilice sipat zemlje na njih i zalivat vodom izmjenice, dok se visina nedostigne, dubljino prijašnje a grančice veli neodsići već ih tako ostavi. Drugi misle košto žile valja nasić, grančice podsic, trieba duboku i široku jamu kopat u tu novu zemlju nasut, pak u bivšoj dubljini drvo usadit, zalit, i zemlju naokolo ubit. A naš bečvanski „Gosp. List.“ veli da je najkoristnie bilo mah u koje dobo godine jamu izkopat, pripraviti zemlje suve dobro izmrvljene, u tu jamu drvo u dubljini na kolikoje prije u zemlji bilo, umjestiti sadjenjicu, žilice ponamieštjat, pak malko onom suhom zemljom zasut i vodom zalit, i tako se voda izmjenjiva sa zemljom dok se nedospie do površine zemljišta. Ovim načinom vlasii koji su na žilam ponamieštjani da život uzdržavaju, njihovo naravno mjesto zauzmu u zemljištu, i bez pristanka sliede svoje prirodno tvorenje, dok se inim načinom za dugo vremena izpraviti nemogu, i budu u svojem djelovanju pripričeni, niči mogu sadjenjici potrebne hrane prineti, koja zato mora kunjati, dok vlasii na žilama, do svoje naravne snage ne dospju.

TRGOVINA I OBRTNOST.

Cinjenik. Pešta 26. List. Vuna, Békéska 128—129 fr. 50 n. pjeskovita jednostrizna 94 fr. bilo je ovake i po 80 fr. — Svinji ugar. i srbski 29—31 n. niže vrsti 28 n. za izvoz 30 n. od 500 fn. 30½—31 n. — Mast 35 fr. 50 n. — 36 fr. bez suda 34 fr. amer. 32—33 fr. — Slanina sjabane za zimu 31 fr. — Varivo bio grah 3 fr. 80 n. — 4 fr. car. mž. — Grašak 5 fr. 50 n. — 6 fr. — Sočivo 5—6 fr. — Kaša 6 fr. — 10 n. — Proja 82 fn. 3 fr. 15—25 n. — Mak sinj. 7 fr. 50 n. — 5 fr. modr. 10 fr. 50 n. — 11 fr. mirov. konapl. seme 60 fn. bečki 3 fr. 20 n. — Šljive bosans. u ardovu 11 fr. 25—50 n. u žaku 11 fr. 25 n. srbs. u ard. 10 fr. 75 n. — Pekmez 10 fr. 50 n. — Med u satima srimski šomogj. 19 fr. banat. 20 fr. — Vosak 83—84 fr. — Orasi 12 fr. 25 n. ditelj. seme talians. 35½—36 fr. crvona 27 fr. 50 n. — Šišar. sriednje 12 fr. 50 n. — 14 fr. troće 8 fr.

CINA RANE. Pešta, 26. Listopad. Čisto žito Banatsko, 81 fn. 6 fr. 30—35 n. 87 fn. 6 fr. 95 n. — 7 fr. 88 fn. 7 fr. 5—10 n. Tisansko Pešt-budim. Stolno-biogr. 81 fn. 6 fr. 40—45 n. 88 fn. 7 fr. 15—20 n. i po 7 fr. 5—10 n. Bačkog nema. — Raž 78—80 fn. 3 fr. 75—80 n. Ječam 66—68 fn. 2 fr. 50—60 n. — Zob 45—48 fn. 1 fr. 50—60 n. djumr. mž.

Dukat 5 fr. 13 n. Srebro na stotinu 7 fr. na stotinu.

Visina vode dunavske.

Pešta 28-og Listop. : 5' 0" nad 0. opada.

Požun 28-og Listop. : 3' 0" nad 0. "

Vrieme je kišom zahladnilo.

Poruke uredništva.

Cetinje : G. D. M. Po zahtivuje uredjeno i odpravljeno, valjda je već i tamo dospilo.